

спадщині, природних ресурсах, економічному потенціалі громади, так і на правах та обов'язках членів територіальної громади та сформованого на її основі місцевого співтовариства. Тому в сучасному стратегічному розвитку об'єднаних територіальних громад питанню локальної ідентичності має приділятися не менше уваги, ніж економічним чи соціальним чинниками. Адже, формування спроможної територіальної громади – це не лише управлінський апарат чи інноваційні методи управління, а й активні громадяни, які працюють на користь своєї громади.

Ключові слова: локальна ідентичність, територіальна ідентичність, містечкова ідентичність, спроможна територіальна громада, самоідентифікація, децентралізація, місцеве співтовариство.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах децентралізації, відбуваються фундаментальні зміни на рівні об'єднаної територіальної громади (далі ОТГ). Крім передачі широкого спектру повноважень та зобов'язань від центру в регіони, децентралізація передбачає і зміну підходів до управління в регіоні, зокрема на рівні ОТГ. Адже, саме органи місцевого самоврядування ОТГ є найбільш близькою до громадянина ланкою управління, що у власній діяльності враховують місцеві особливості і потреби населення. Проте, якими б дієвими не були б органи місцевого самоврядування, ключову роль в спроможності ОТГ відіграє саме активність громадян, їх обізнаність щодо прав та обов'язків, а головне – здатність розділяти відповідальність із місцевими органами влади. У даному контексті особливої актуальності набуває поняття «локальної ідентичності» ОТГ.

У контексті науки державного управління поняття «ідентичність» тільки починає осмислюватися і в даній сфері досить мало конкретних загальноприйнятих визначень. Майже не визначені й не вивчені фактори, що впливають на розвиток ідентичності на локальному рівні, тобто на рівні ОТГ. В умовах ринкової економіки та розвитку регіонів, їх спроможності виходити на міжнародний рівень,

локальна ідентичність набуває ще й економічного характеру. Адже пов'язана з розвитком території ОТГ, її іміджем, створенням брендингу території, тобто просування інтересів своєї території з метою її розвитку, а тому є значимою підставою для активізації членів місцевого співтовариства. Локальна ідентичність – ідентичність територіальної спільноти, формується в умовах етнічної, національної ідентичності, що має історичну, культурну спадщину, що відрізняє її від інших. Як зазначає С. Ростецька, однією із проблем запровадження реформи місцевого самоврядування в Україні є «непримиренність окремих територіальних громад на ґрунті політкультурності, власної локальної ідентичності» [40, с.119]. Зрозуміло, що у кожній громаді є своя історія, культура, традиції, спосіб життя, свої особливості складу населення, й багато інших факторів, що відрізняють її від інших.

Якщо розглядати «локальну ідентичність» як певний концепт, то можемо припустити, що вона є головним функціональним елементом в процесі конструювання соціально-політичного простору ОТГ. За допомогою концепту «локальна ідентичність» можна пояснити взаємозалежність інституціональної структури місцевого співтовариства ОТГ, політичної свідомості й поведінки місцевого населення. Розгляд локальної ідентичності як ресурсу розвитку ОТГ (територіального співтовариства) приводять до вивчення не тільки теоретико-методологічних питань, але й практики конструювання локальної ідентичності на її теренах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження локальної ідентичності має великий практичний потенціал, що напряму пов'язаний з підвищенням інвестиційної привабливості ОТГ, розвитком людського потенціалу й консолідацією локальних територіальних співтовариств в ОТГ. Ідентифікація місцевого співтовариства з територією громади є інструментом соціально-політичної мобілізації, тому усвідомлення важливості цього політичного ресурсу відбувається досить активно. Проте, в науці державного управління досить мало фундаментальних праць із зазначеного питання. Так, локальну ідентичність в контексті дослідження територіальних громад розглядають Я. Котенко, А. Ткачук, Е. Сергієнко.

Локальну ідентичність як складову успіху територіальної громади розглядають М. Бриль, О. Врублевський, О. Данчева, А. Сеїтосманов, Е. Чубаров. Питання ролі символів в локальній ідентичності вивчає С. Ростецька. Вузкоприкладні дослідження локальної ідентичності окремих громад здійснюють Т. Бевз та М. Грищенко.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Головною метою статті є характеристика концепту «локальна ідентичність», визначення типологічних закономірностей її конструювання в категоріальному апараті науки державного управління в умовах децентралізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття «локальна ідентичність» все більше стає трендом в міждисциплінарних дослідженнях. Із різних точок зору та методологічних підходів зазначений концепт набуває різних дефініцій та характеристик. Тому видається необхідним уточнити та визначити дане поняття в сфері державного управління. Вперше міждисциплінарний підхід, який дає можливість розглянути проблему ідентичності з позиції індивідів, культури та суспільства використав видатний американський психоаналітик Е. Еріксон. На його думку, ідентичність є «суб'єктивним почуттям і якістю особистісної самототожності й безперервності» [14], тому, почуття ідентичності вважав він «може усвідомлюватися лише в ситуації кризи, коли виникають різноманітні труднощі в самовизначенні» [15, с. 20]. Також дослідник визначає ідентичність як «твердо засвоєний і особисто прийнятий образ самого себе у всьому багатстві відносин особи до навколишнього світу, почуття адекватності і стабільного володіння особою власним «Я» незалежно від змін «Я» і ситуації; здатність особи до повноцінного вирішення завдань, що виникають перед нею на кожному етапі її розвитку. Ідентичність – це, насамперед, показник зрілої (дорослої) особи, витоки і таємниці організації якою приховані, однак, на попередніх стадіях онтогенезу» [15, с. 12].

Е. Еріксон вказував на те, що ідентичність має певну організуючу функцію в розвитку особистості [16, с. 218]. Вчений визначає структуру ідентичності як повне інтегроване ціле, що складається з трьох основних компонентів: почуття, процесу і структури (Рис.1).

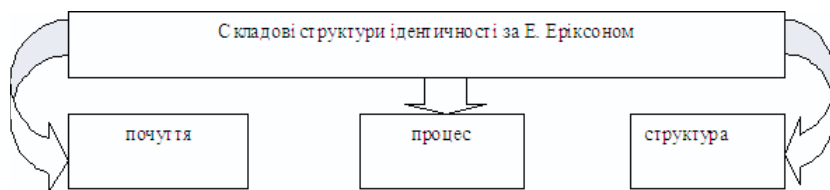

Рис.1. Складові структури ідентичності за Е. Еріксоном

Тобто ідентичність можна визначити як систему знань, уявлень про себе та інших, що формується індивідом у процесі реального життя. Ще в стародавні часи дослідники (Платон, Аристотель) відмічали поняття ідентичність, як намагання людини, індивіда самоідентифікувати себе. Наприклад, у філософії Середньовіччя, ідея «ідентичності» полягала у спробах осмислення Бога. В епоху Відродження проблема ідентичності пов'язана зі свободою людини. У Новий час відбувається філософське осмислення процесу становлення ідентичності (Р. Декарт, Дж. Локк, Д. Юм). Так у Гегеля існує два визначення «Я»: перше – ідея, дух, самоусвідомлена єдність Я; друге – людина, індивід, тобто сутність особистості є тотожність буття й духу [20, с. 335].

У свою чергу, у трактуванні П. Бергера, ідентичність – феномен, що виник із взаємозв'язку індивіда й суспільства. Типи ідентичності, для П. Бергера є відносно стабільними частинами об'єктивної реальності. Згідно ідей дослідника, світ – це реальність, межі якої встановлюються природою, але як тільки цей світ виникає, він починає здійснювати на природу зворотний вплив. У взаємозв'язку природи й соціального світу змінюється й людський організм. У тій же діалектиці людина конструює реальність і тим самим творить само себе [6, с.16].

За П. Рікером, «idem» – ідентичний як вищою мірою подібний та «ipse» – ідентичний як тотожність самому собі. По суті, «мислення має справу з поняттям ідентичності, в якому змішуються два значення: ідентичність із самим собою (самість) та ідентичність як аналогічність» [39, с. 20].

Є. Бистрицький розглядаючи питання ідентичності в творчості Х. Арндт, зазначає, що у людини від народження є природне чуття

ідентичності, тому як поняття воно виникає та зникає разом з його інтенційним змістом – тим чи тим рівнем самоусвідомлення особи, усвідомлення її суспільного місця та ролі як власної колективної належності [11, с. 41 – 61].

Становлення проблематики ідентичності в західній філософії, як наголошує Н. Костенко, привертає увагу до паралельного використання двох значень ідентичності: ідентичності із самим собою (самості) та ідентичності як «того ж самого». Але перший вказує на безперервність і сталість у часі (тотожність самому собі), другий – на незмінність (тотожність як аналогічність)» [23, с. 71].

На нашу думку, концепт «ідентичність» включає в собі різні рівні свідомості індивіда від індивідуальної (суб'єктивна реальність, особистісна діяльність) до колективної (територіальна, національна, державна).

Одним із фундаментальних досліджень саме колективної ідентичності є праця Е. Сміта «Національна ідентичність». У формуванні національної ідентичності, дослідник виокремлює наступні складові: національна територія – «народ і територія мають, так би мовити, належати одне одному»; ідея батьківщини – ідея patria, «сукупності законів та інституцій з єдиною політичною волею»; юридичні та політичні права; система цінностей та традицій [44, с.20].

Дослідник теорії ідентичності Д. Марсія в процесі експериментів прийшов до висновку, що ідентичність індивіда – це цілісна динамічна структура в процесі свого розвитку, що містить в собі домінуючі потреби, переконання, здібності, індивідуальний життєвий досвід (Рис. 2) [28, с. 213-231].

На нашу думку, ідентичність не є властивістю, з якою людина народжується, а є конкретним відношенням. Саме тому структура ідентичності людини, індивіда складається з «індивідуального» і «колективного», точніше «соціального» рівнів. Якщо особиста ідентичність це набір характеристик індивіда, що відрізняє його від інших, то соціальна ідентичність – це продукт ототожнення індивіда з нормами відповідного товариства, соціума, в якому він існує, і задовольняє власні соціокультурні потреби в єдності.

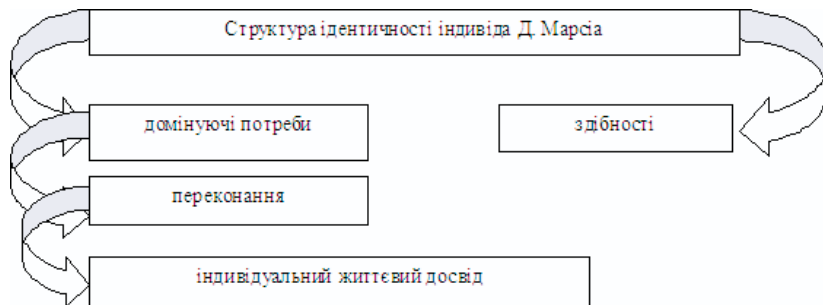

Рис. 2. Динамічна структура ідентичності Д. Марсія

Наприклад, В. Чернієнко в монографії «Природа засад ідентичності соціального суб'єкта» визначає структуру ідентичності наступним чином:

- соціальна ідентичність (горизонтальний вимір) – можливість виконувати різні вимоги в рольових системах;
- особистісна ідентичність (вертикальний вимір) – зв'язність історії її життя. На його думку, з якою можна погодитись, «ідентичність є ансамблем ідентифікацій, їх включенням у єдине унікальне ціле. Ця цілісність інтегрується суб'єктом і уявляється суб'єктом» [42, с. 142].

Отже, в міждисциплінарному підході ідентичність розглядається з точки зору індивідуального «Я» та колективного. В аспекті локальної ідентичності нас цікавить як співвідноситься індивідуальне «Я» з територією, де проживає та працює індивід. Колективне ж «Я» розглядаємо в контексті самоспіввідношення індивіда та колективу (у нашому випадку – об'єднаної територіальної громади).

Аналіз праць вчених, які займаються вивченням функцій ідентичності дозволяє виділити наступні основні функції ідентичності (рис. 3)

Враховуючи все вищезазначене, можна стверджувати, що «ідентичність» – це тотожність, відповідність, тобто самоусвідомлення індивідом належності до певного колективу, в нашому випадку місцевого співтовариства ОТГ. І дійсно, ідентичність – це не просто приналежність до певного співтовариства, – вона, як вказує М. Моріс є «продукт, породжений зусиллями по організації простору обмеженого, певною територією» [18, р. 101].

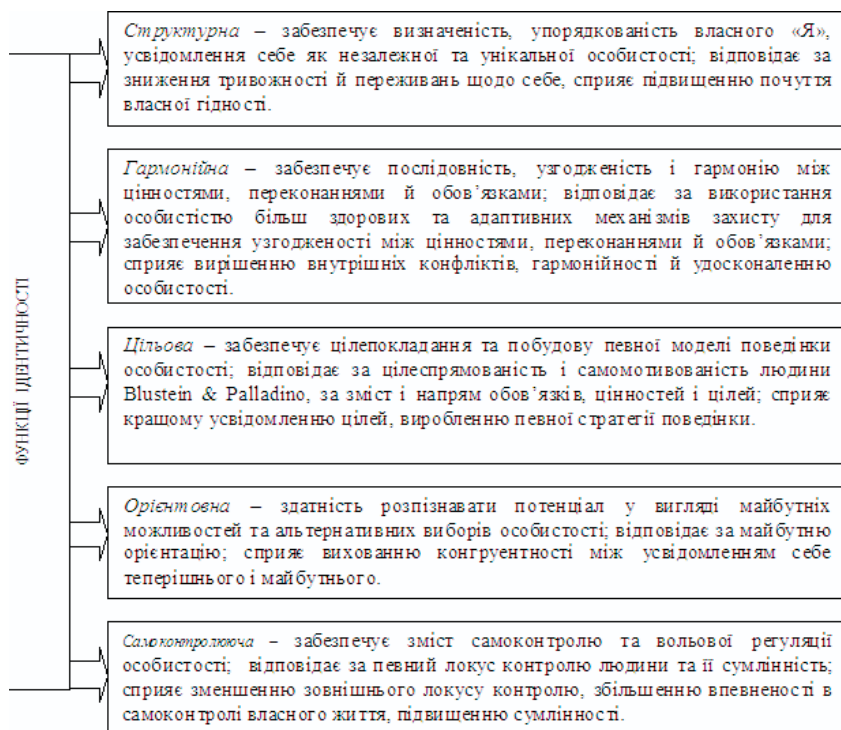

Рис.3. Функції ідентичності

Розроблено на основі [13, с. 61-64; 41, с. 361-389]

Поряд із поняттям ідентичність вживається термін «ідентифікація», який можна охарактеризувати як процес самоусвідомлення та ототожнення індивіда із певним колективом чи то територією. В українській науці є небагато фундаментальних досліджень щодо поняття ідентичності та ідентифікації. Серед таких досліджень праці Л. Нагорної «Національна ідентичність в Україні» [31] та «Регіональна ідентичність: український контекст» [35]. У своїх працях дослідниця зазначає, що на ідентифікацію особистості, впливають: загальноцивілізаційні, соціальні в своїй основі цінності [32, с. 47].

Отже, «ідентифікація» – це сукупність процесів і механізмів, активного пізнання, узагальнення й усвідомлення індивідом, членом місцевого співтовариства оточуючого світу.

Дійсно, ідентичність людини може бути визначена як положення її в конкретному світі, а тому й може бути суб'єктивно сприйнята тільки з ним. Іншими словами, «всі ідентифікації відбуваються у середині горизонту, що містить у собі особливий соціальний світ» [7, р. 152].

Поняття «ідентифікація» має три складові:

- по-перше – це процес об'єднання одного індивіду з іншим індивідом або групою на підставі прийняття його норм, цінностей як власних;
- по-друге – це бачення індивідом іншої людини як продовження себе самої, наділення її своїми рисами, почуттями, бажаннями;
- по-третє – це механізм постановки суб'єктом себе на місце іншого, в результаті чого відбувається засвоєння її особистісних смислів, що забезпечує процес спілкування і взаєморозуміння.

Таким чином, ідентифікацію можна визначити, як механізм адаптації людини до певного соціуму, процес психологічного й соціокультурного кодування, що розкодується в процесі розпізнавання.

Ідентифікація – це «зворотна сторона процесу розпізнавання загального походження або властивостей, або ідеалів, що поділяються людиною або групою»; ідентифікація конститує такі властивості як згуртованість і лояльність» [19, с. 2]. Як різнобічний процес, ідентифікація зачіпає не тільки структуру ідентичності, але й структуру особистості: «з погляду соціології, особистість більше не є чимось визначеним, якоюсь наперед заданою сутністю... Це скоріше процес, – постійного відтворення у кожній соціальній ситуації, – об'єднаний воєдино тонкою ниткою пам'яті» [17, с. 918].

Варто зазначити, що процес ідентифікації грає важливу роль в індивідуальному і соціально особистісному розвитку людського індивіда, як члена місцевого співтовариства: «Ідентичність – це результат процесу ідентифікації, в основі якої лежать механізми розрізнення та ототожнення. Вона виникає із розрізнення (порів-

няння) «Я» та «Інший», «Ми» та «Вони» та ототожнення із близьким, привабливим об'єктом» [24, с.8].

У нашому випадку ОТГ, як суспільне об'єднання (місцеве співтовариство) формує ідентичність особи за установленими ним нормами, правилами, традиціями, але й особистості (члени місцевого співтовариства) реагують на це під впливом власних цілей і потреб, мети свого життя. Саме тому ми використовуємо поняття «ідентичності» для пояснення зміни співвідношення суспільного, особистого, соціального, індивідуального, нетипового та стандартного, на локальному рівні – об'єднаної територіальної громади.

Самоідентифікація є механізмом, тобто сукупністю станів та процесів, що забезпечують формування локальної ідентичності. Можна погодитись з Т. Потапчук, що самоідентифікація – це психологічний механізм детермінування особистості, що включає в собі три стадії:

- актуалізація залучення до структури ідентичності нових особистісних і соціальних цінностей;
- переструктурування ідентичності відповідно до специфіки нових її структурних елементів;
- визначення ієрархії пріоритетності нових елементів і порівняння їх із попереднім комплексом особистісно-рольових цінностей [38, с.119].

У вітчизняній науці виділяють різні типи ідентичності:

національний – (Е. Сміт, З. Когут, М. Козловець, С. Макаренко, Л. Нагорна) – включає етнічні, культурні, територіальні, економічні та політико-юридичні компоненти [44, с. 25], що визначають особливий зв'язок між індивідом та певною самобутньою громадою (нацією) на основі спільної історичної пам'яті, звичаїв та традицій, ментальних особливостей, соціально-політичної приналежності;

- державний – (А. Алторафі, М. Степико, О. Дашевська) – передбачає ототожнення індивідом себе із певною державою чи прихильне ставлення до неї, консолідація індивідів навколо проблем держави [46];
- етнічний – (Б. Андерсон, О. Картунов, Н. Шульга) – самоусвідомлення індивіда чи групи з певним етносом на основі спільних культурних процесів [2];

- регіональний – (Т. Андрущенко, Л. Нагорна,) – є чинником формування певного типу соціокультурних зв'язків і відповідної політичної культури [35, с.55];

- локальний – (Я. Котенко, С. Ростецька, А. Ткачук) територіально-просторовий рівень самоідентифікації індивіда [25].

Розглядаючи вищезазначені типи ідентичності, виникає питання співвідношення понять «локальна ідентичність» чи «територіальна ідентичність»? Так, Я. Котенко зазначає, що територіально-просторова ідентичність, як правило, представлена наступними рівнями: локальний (місцевий); регіональний; державний/національний; глобальний [24, с.8]. Тобто, локальна ідентичність є один із рівнів територіальної ідентичності. Але автори посібника «Успішна територіальна громада: будемо разом» не розмежовують поняття «локальна ідентичність» та «територіальна ідентичність» [10, с.63].

Оскільки концепт «локальна ідентичність» у сфері державного управління знаходиться в стані активного дискурсу, то спостерігаємо відсутність єдиного підходу до його дефініції (табл. 1).

Таблиця 1

Значення поняття «локальна ідентичність»

Автори визначення	Дефініція поняття «локальна ідентичність»
Я. Котенко	«результат ототожнення людиною себе з певним місцем фізичного простору, що має символічну і ціннісну значущість, специфічну культуру. Вона формується під впливом колективного та індивідуального досвіду і взаємодії в межах локальної спільноти» [24]
М. Бриль, О. Врублевський, О. Данчева, А. Сейтосманов, Е. Чубаров	«полімасштабне, багаторівневе явище ототожнення людини з місцевим співтовариством, яке виявляється у загальному почутті причетності до життя та подій, що відбуваються на території безпосереднього проживання (міста, селища, села)» [10]
Е. Сергієнко	«ідентифікація людини з місцевим співтовариством, почуття причетності по відношенню до подій, що відбуваються на території безпосереднього проживання (певної територіальної громади)» [42]

Автори визначення	Дефініція поняття «локальна ідентичність»
М. Бриль	«є одним із видів територіальної ідентифікації особи з місцевим співтовариством, почуття причетності стосовно подій, які відбуваються на території безпосереднього проживання (села, селища чи міста), тобто відчуття “ми”»[9]
М. Грищенко	«це територіально-просторовий прояв ідентичності, що характеризується співвіднесенням себе із певною територією та спільнотою (індивідами, групою), яка співвідносить себе із цією територією, індивідами, нормами поведінки, цінностями, спільною пам'яттю, потребами тощо, а також має уявлення про межу цієї спільноти і сусідні спільноти» [36]
Т. Бевз	«пов'язана з причетністю людини до місця її проживання, являє собою одну з найбільш значущих соціальних ідентичностей поряд з професійною, етнічною, релігійною та ін.» [8]
М. Баймуратов	«наповнена стійкою інформацією, що безпосередньо передається від покоління до покоління традиціями, віруваннями тощо (ідеологічна ознака місцевої спільноти)» [4]

Примітка: складено автором

Найпростіше визначати локальну ідентичність, як компонент індивідуальної ідентичності, через належність особи до певної територіальної спільноти. Тобто це процес ідентифікації індивіда з певною територією (адміністративно-територіальною одиницею). По суті, локальну ідентичність, можна сприйняти, як малу батьківщину. Однак в умовах децентралізації й злиття територіальних громад в ОТГ, локальну ідентичність можна визначити, як динамічний процес набуття індивідом, членом місцевого співтовариства ознак притаманних цьому співтовариству, що саме й дозволяє йому успішно адаптуватися до нових умов, що виникають в ході реформи децентралізації. Зазначимо, що концепт «локальної ідентичності» може бути розглянутий повноцінно, у відповідності із процесами,

що відбуваються в ході реформи децентралізації на рівні ОТГ. Тому що реформа децентралізації, яка відбувається в Україні змінює не тільки систему публічного управління, але вона передбачає укрупнення громад, що значно поліпшує їх економічне становище і якість надання муніципальних послуг [49], тобто створює умови для вирівнювання соціально-економічного розвитку окремих адміністративно-територіальних одиниць (сіл, селищ, міст, районів, регіонів).

Децентралізація – передача ОТГ ресурсів та владних повноважень, підвищує роль і значення інституту місцевого самоврядування, за допомогою якого громадяни можуть найповніше реалізувати свої громадянські права, впливаючи на процес ухвалення управлінських рішень [48, с. 320], а тому змінює ставлення людей які проживають на території новостворених ОТГ до результатів власної діяльності.

Однак процес створення ОТГ має певні складнощі: по-перше, тому що ОТГ складаються з різних поселень, які слабо інтегровані між собою, мають суттєві відмінності за різними ознаками; по-друге, відмінності в місцевих ідентичностях всередині ОТГ, характеризують наявність так званої «містечкової ідентичності», що створює проблеми при вирішенні місцевих питань та є джерелом конфліктів між мешканцями поселень й підставою недовіри до органів самоврядування ОТГ. Проте, варто відрізнити поняття «локальна ідентичність» та «містечкова ідентичність». В останньому випадку індивід ототожнює себе із лише певною частиною ОТГ, тим місцем де він народився і/або проживає (село, селище, місто, що входить до складу ОТГ). Це поняття може мати як позитивне забарвлення, так і набувати негативного контексту, коли кожна одиниця ОТГ захищає лише себе, а не відстоює загальні інтереси всієї об'єднаної громади.

Вихід з цієї ситуації полягає у формуванні спільної локальної ідентичності, що проявляється у запровадженні певної системи цінностей і норм поведінки мешканців конкретної ОТГ, відчуті себе її повноцінними членами. По суті, кожна окрема людина, яка ототожнює себе з місцевим співтовариством ОТГ, розглядає її цінності і норми, як найбільш раціональні форми відображення соціальної реальності, в якій вона існує і взаємодіє з нею.

Як наголошують Я. Котенко, А. Ткачук нова локальна ідентичність громади «не має стати антагоністом до місцевих ідентичностей людей, що проживають у різних поселеннях цієї громади, а є інтегральним творенням нової спільноти, базованої на взаємній довірі, спільних цінностях та інтересах» [25, с.14].

На нашу думку саме локальна ідентичність повинна стати підґрунтям розвитку та зростання ОТГ. Тому що саме на рівні ОТГ можна побудувати ефективну систему місцевого самоврядування, що забезпечує створення і підтримку повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності.

Структура локальної ідентичності досить складна й залежить від багатьох факторів: по-перше, від ставлення індивіда до культурних цінностей, норм, традицій, вірувань, переконань, що формуються в межах ОТГ; по-друге, локальна ідентичність залежить від потреб та інтересів індивіда; по-третє, від можливостей індивіда реалізувати власні життєві плани на території ОТГ; по-четверте, від якості місцевої спільноти, як колективного суб'єкта. Таким чином, локальна ідентичність – це реалізація основних потреб особистості у приналежності до місцевої спільноти, а тому можна запропонувати наступну структуру локальної ідентичності (Рис. 4).

Процес локальної ідентифікації мотивує членів ОТГ об'єднувати власні зусилля для вирішення суспільно значимих для громади завдань. У локальній ідентичності поєднуються мікрорівень (ідентичність індивіда), рівень середовища (рівень ОТГ) і макрорівень (державна ідентичність). Тому під локальною ідентичністю ми розуміємо системну сукупність культурних відносин, пов'язаних з поняттям «мала батьківщина», що має локальну самобутність [51, с.2].

Саме на рівні ОТГ члени місцевого співтовариства включаються в процес прийняття суспільно значущих для населення рішень. Тому права людини – члена місцевого співтовариства ОТГ базуються на «тріаді інтересів», що виникають у сфері місцевого самоврядування: інтереси територіальної громади; інтереси території; інтереси конкретного жителя – члена такої громади [37, с. 155].

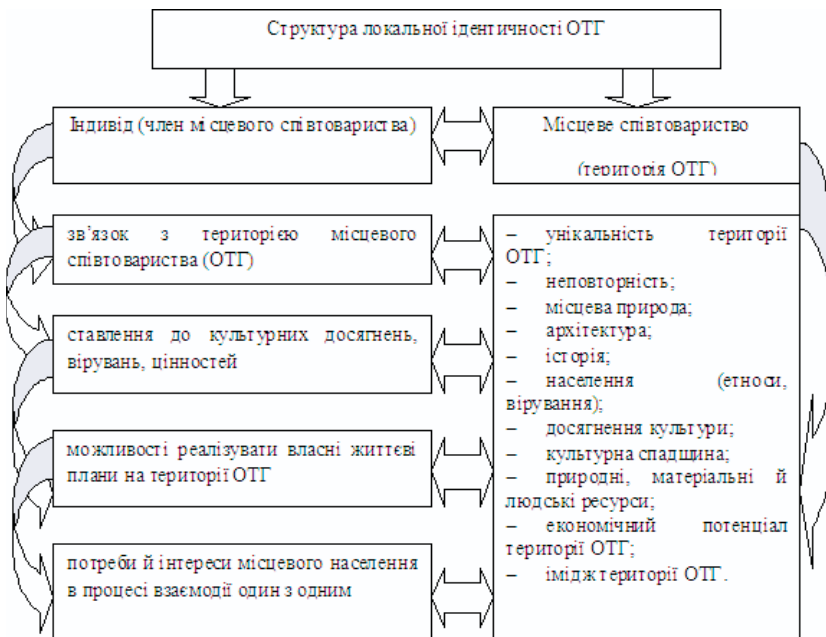

Рис. 4. Структура локальної ідентичності ОТГ

Розглядаючи структуру локальної ідентичності, Я. Котенко і А. Ткачук, виділяють наступні структурні компоненти ідентичності:

- емоційний (афективний) – настрої, почуття індивіда/спільноти, які виникають до об'єкта ідентифікації, (наприклад, почуття любові до місця народження – малої батьківщини);
- пізнавальний (когнітивний) – уявлення індивіда/спільноти про об'єкт ідентифікації, його характеристики та включення себе (самокатегоризація) до його складу (наприклад: Я – православний/католик/протестант тощо);
- поведінковий – готовність індивіда/спільноти до дії, а також сукупність мотивацій до дії, які є наслідком їх самоотождоження (наприклад: Я люблю Ісуса Христа; Я – християнин; Я допомагаю нужденним, як це робив Він) [25, с. 19].

Якщо розглядати чинники формування локальної ідентичності, певна частина дослідників (Я. Котенко, А. Ткачук, С. Ростецька та

ін.) погоджується із ідеєю Є. Морозової та Є. Улько, що локальна ідентичність як спільне почуття причетності може реалізовуватись через ідентифікацію з окремими елементами:

- ідентифікація із малою батьківщиною – місцем народження;
- ідентифікація із особливостями ландшафту і клімату;
- ідентифікація зі значимими історико-культурними подіями;
- ідентифікація зі значимими людьми: відомими історичними та сучасними особистостями, з близькими людьми, друзями, з ким спілкуєшся (безпосередні контакти), колегами по роботі;
- ідентифікація із особливими реальними або рисами, які приписують колективній поведінці [29, с. 141-142].

У цьому дослідженні пропонуємо всі чинники, що впливають на становлення локальної ідентичності розділити на внутрішні та зовнішні. До внутрішніх чинників варто віднести психологічні, соціально-демографічні, політичні, економічні, духовно-культурні, історичні, комунікаційні (табл 2.). Щодо зовнішніх чинників, то вони можуть мати як позитивний характер – сприяти локальній ідентичності в ОТГ, так і деструктивний – інформаційно-комунікаційні впливи або ж маніпуляції, що надходять із сусідніх громад, регіонів, країн та мають небезпечний характер для соціально-політичної стабільності як самої громади, так і держави.

Таблиця 2

Внутрішні чинники формування локальної ідентичності ОТГ

Чинники	Значення
Психологічні	включають емоційний рівень, що передбачає самоідентифікацію із своєю малою батьківщиною, первинними соціальними інститутами - «рідним домом», своєю родиною, школою тощо
Соціально-демографічні	передбачають задоволеність індивіда в професійній реалізації, соціальній мобільності; здатності ОТГ забезпечити надання належних послуг для всіх груп населення у сфері соціального захисту, медичного обслуговування та достатнього рівня освіти

Чинники	Значення
Політичні	забезпечуються можливістю індивіда реалізовувати свої політичні права та обов'язки в ОТГ: активне та пасивне виборче право, брати участь у прийнятті рішень місцевого значення і розподілі відповідальності за прийняті рішення із органами місцевої влади
Економічні	економічна спроможність територіальних громад розвивати інфраструктуру, залучати інвестиції, забезпечувати на належному рівні сферу послуг, створювати робочі місця, розвиток житлово-комунального господарства, якість доріг тощо
Духовно-культурні	передбачають самоідентифікацію індивіда із системою цінностей певної спільноти, підтримка спільних звичаїв та традицій
Історичні	обізнаність та самоідентифікація із історією своєї ОТГ, історичними постатями та відомими сучасними особистостями
Комунікаційні	включають можливість індивіда ототожнювати себе із громадою через певні символи (герб, логотип, лозунг), соціальні мережі, брендову продукцію.

Примітка: розроблено автором

Отже, локальна ідентичність характеризує членство в місцевій спільноті та передбачає самоідентифікацію індивіда з певною адміністративно-територіальною одиницею (ОТГ) на основі співвіднесення з її цінностями, правилами, нормами, традиціями, що проявляється в активній соціально-політичній участі та відповідальності за розвиток громади.

Побудовані ОТГ формують нову реальність, яка вимагає від індивідів відхід від патерналістичного світогляду та формування нового активного члена територіальної громади на основі локальної ідентичності. Адже, почуття ідентичності є одним із найсильніших мотиваторів до діяльності, що конструюється в процесі комунікації її членів і спирається на матрицю маркерів, що дозволяють меш-

канцям ОТГ, розрізняти «своїх» від «чужих». Як зазначають дослідники О. Євтушенко та Т. Лушагіна «проблема місцевої ідентичності членів територіальної громади є досить важливою у загальній «формулі успіху», хоча часто трапляється, що саме цьому питанню в громаді досить мало приділяється уваги» [50, с.411].

Як влучно стверджує З. Бауман, «людина замислюється про ідентичність, коли вона не впевнена у своїй приналежності до чого-небудь; це означає, що людина не знає, куди віднести себе серед розмаїтості поведінкових стилів і паттернів і не знає, як зробити прийнятним для навколишніх своє положення таким чином, щоб обидві сторони знали, як поводитися в присутності один одного» [5, р. 19]. У такому випадку, маємо нестабільну вразливу структурну одиницю, що легко піддається деструктивним впливам. У той же час підкреслимо, локальна ідентичність є феноменом, що конструюється й формується за допомогою цілеспрямованих дій. Локальна ідентичність, не тільки об'єднує індивідів у спільноту людей за територіальною ознакою, вона є механізмом, що створює довірливі взаємовідносини між ними. Локальна ідентичність, дає людині відчуття стабільності, усвідомлення індивідом причетності до місцевої спільноти, засвоєння норм, цінностей, інтересів, що в неї формуються, захищає від зовнішніх впливів, тому питання локальної ідентичності – це ще й питання національної безпеки.

Отже, процес децентралізації в Україні передбачає не лише реформу в нормативно-правовій площині, тобто «зверху», він дає громадянам можливість переосмислити власну роль та участь у розвитку ОТГ. Побудова локальної колективної ідентичності здійснює істотний внесок у розвиток ОТГ, є одним з «механізмів солідаризації» [47, с. 9], основою самоорганізації місцевого співтовариства.

Питання локальної ідентичності є досить складним, адже охоплює як раціональні форми (економічні показники, соціальну безпеку), так і ірраціональні – усвідомлення та ідентифікація індивідом себе як частини колективу (місцевого співтовариства), що знаходиться на рівні емоційності та когнітивності.

Висновки. Аналіз показує, що визначенням поняття ідентичності займаються представники різних галузей соціально-гуманітар-

ного знання, акцентуючи увагу на тих або інших проявах ідентичності. Тобто, кожна наукова дисципліна спирається на власне бачення цього феномена, методологію й методику. Але в загальному контексті дослідники виділяють ідентифікацію індивіда із певною територією та певною спільнотою.

У сучасному науковому середовищі питання локальної ідентичності набуває нових аспектів, зокрема дефініція самого поняття «локальна ідентичність», що часто ототожнюється із територіальною ідентичністю чи виступає у синонімічному ряді із місцевою ідентичністю або ж містечковою. У цьому дослідженні пропонується розрізнити зазначені поняття. При чому, містечкову ідентифікацію пропонується визначати як таку, що більше грає роз'єднуючу роль для ОТГ.

У процесі дослідження маємо наступні висновки:

- локальній ідентичності притаманна динамічність, оскільки вона, як і ідентичність особистості, змінюється протягом всього життя та переживає кризи, адже пов'язана не тільки з територією, але й місцевим співтовариством, тому що формується в результаті взаємодії людей, а тому залежать від соціальних змін;

- локальна ідентичність ОТГ базується, як на цінностях, культурній спадщині, природних ресурсах ОТГ, економічному потенціалі, а також на правах та обов'язках членів об'єднаної територіальної громади та сформованого на її основі місцевого співтовариства;

- до основних чинників формування локальної ідентичності пропонуємо віднести внутрішні (психологічні, соціально-демографічні, політичні, економічні, духовно-культурні, історичні, комунікаційні) та зовнішні;

- у сучасному стратегічному розвитку об'єднаних територіальних громад питанню локальної ідентичності має приділятися не менше уваги, ніж економічним чи соціальним чинниками. Адже, формування спроможної територіальної громади – це не лише управлінський апарат чи інноваційні методи управління, а й активні громадяни, які працюють на користь своєї громади.

Стаття надійшла до редакції: 09.01.21

all, the formation of a capable territorial community is not only an administrative apparatus or innovative management method, but also active citizens who work for the benefit of their community.

Key words: *local identity, territorial identity, urban identity, capable territorial community, self-identification, decentralization, local community.*

Received: 09.01.21

References

1. Al Toraifi, Adel (2012) Understanding the role of state identity in foreign policy decision-making: the rise of Saudi-Iranian rapprochement (1997-2009). London, October [in English].
2. Anderson, B. (2002). Vobrazhayemyye obshchestva. Razmyshleniya ob istokakh i rasprostraneniі natsionalizma [Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism]. M.: Respublika [in Russian].
3. Andrushchenko, T.V. (2019). Rehionalna identychnist: zmist, typy ta osoblyvosti formuvannya [Regional identity: content, types and features of formation]. Naukovyi zhurnal «Politikus» – Scientific journal «Politicus», 4, 93-97. DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616-2019-4-93-97> [in Ukrainian].
4. Baimuratov, M. O. (2016) Terytorialna hromada: na perekhresti vplyvu lokalnykh i hlobalnykh chynnykiv [Territorial community: at the crossroads of local and global factors]. Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu. Yurydychni nauky - Journal of the Zaporizhzhya National University Bulletin. Law, 3, 72-78. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_Jur_2016_3_12. [in Ukrainian]
5. Bauman, Z. (1996) From Pilgrim to Tourist - or a Short History of Identity. Questions of Cultural Identity. London: Sage, 18-36. [in English].
6. Berger, P., & Lukman, T. (1995). Sotsialnoye konstruirovaniye realnosti. Traktat po sotsiologii znaniya [Social construction of reality. A treatise on the sociology of knowledge]. M.: «Medium» [in Russian].
7. Berger, P.L., & Luckmann, T. (1991). The Social Construction of Reality. A Treatise in the Sociology of Knowledge. London: Penguin Books [in English].
8. Bevez, T. A. (2016). Identyfikatsiina matrytsia miskoi hromady Odesy [Identification matrix of the city community of Odessa]. Naukovi zapysky Instytutu politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I. F. Kurasa NAN

Ukrainy - Scientific notes of National Academy of Sciences of Ukraine. Kuras Institute of Political and Ethnonational Studies, 1, 150-178. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nziptend_2016_1_10. [in Ukrainian]

9. Bryl, M. (2019). Prohramno-tsilovyi pidkhid do zabezpechennia rozvytku silskykh terytorii [Performance-based approach to rural territories development]. Candidate's thesis. Kyiv: Natsionalna akademiia derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy [in Ukrainian]

10. Bryl, M., Vrublevskiy, O., Dancheva, O., Seitosmanov, A., & Chubarov E. (2018). Uspishna terytorialna hromada: buduiemo razom [Wealthy territorial community: we build together]. Kharkiv : Vydavnychiy budynok Faktor [in Ukrainian].

11. Bystrytskyi, Ye. (2013). Identychnist, spilnota i politychne sudzhennia [Identity, community and political judgment]. *Filosofska dumka - Philosophical thought*, 4, 41-46. [in Ukrainian]

12. Cherniienko, V. (2010). Pryroda zasad identychnosti sotsialnoho subiekta [The nature of the principles of identity of the social subject]. Kh.: KhAI [in Ukrainian].

13. Dzhabbarova, L.V. (2017). Funktsii identychnosti ta zasib yikh vyvchennia. Innovatsiini naukovi doslidzhennia v sferi sotsiologii, psykholohii ta politychnykh nauk [Identity functions and means of their study. Innovative research in the field of sociology, psychology and political science]. Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (pp. 61-64). Sladkovicovo, Slovak Republik [in Ukrainian].

14. Erikson, E. (1995). *Psychosocial Identity In.: A Way of Looking at Things*. Selected Papers Ed. By S. Schlein. N.Y. [in English].

15. Erikson, E. (1996). *Identichnost: yunost i krizis* [Identity: youth and crisis]. M.: Izdatelskaya gruppa "Progress"[in Russian].

16. Erikson, E. (2006). *Identichnost: yunost i krizis* [Identity: youth and crisis]. (A. V. Tolstykh, Trans). M.: Flinta: MPSI: Progress [in Russian].

17. Gleason, P. (1983) *Identifying Identity: A Semantic History*. *Journal of American History*. Vol. 69. (4), 910-931 [in English].

18. Grossberg, L. (1996). *Identity and Cultural Studies: Is That All There Is? Questions of Cultural Identity*. Ed. by Stuart Hall and Paul du Gay. London: Sage [in English].

19. Hall, S. (1996). Introduction: Who needs "Identity". *Questions of Cultural Identity*. Ed. by Stuart Hall & Paul du Gay. London: Sage [in English].

20. Hehel, H. V. F. (2004). *Fenomenolohiia dukhu* [Phenomenology of the spirit]. Kyiv: Osnovy [in Ukrainian].

21. Kartunov, O.V. (1996). Zakhidni etnonatsionalni ta etnopolitychni kontseptsii: teoretyko-metodolohichniy analiz [Western ethno-national and ethno-political concepts: theoretical and methodological analysis]. Extended abstract of Doctor's thesis. Kyiv: NAN Ukrainy, Instytut derzhavy i prava im. V.M. Koretskoho [in Ukrainian].

22. Kohut, Z.-Ye. (2004) Korinnia identychnosti. Studii z rannomoderno i modernoi istorii Ukrainy [Roots of Identity: Studies on Early Modern and Modern Ukraine]. Kyiv: Krytyka Press [in Ukrainian].

23. Kostenko, N. (2001). Kulturnyye identychnosti: prevrashcheniya i priznaniya [Cultural Identities: Transformations and Recognitions]. Sotsiologiya: teoriya, metody, marketing - Sociology: theory, methods, marketing, 4, 69–88 [in Russian].

24. Kotenko, Ya. (2016). Lokalna identychnist yak umova rozvytku obiednanykh terytorialnykh hromad (navchalnyi modul) [Local identity as a condition for development of united territorial communities (training module)]. Kyiv: IKTs "Lehalnyistatus" [in Ukrainian]

25. Kotenko, Ya.V., & Tkachuk, A.F. (2018) Lokalna identychnist i obiednani terytorialni hromady (vydannia druhe, vypravlene ta dopovnene) [Local identity and information about the territory of the community]. K.: TOV «Vydavnytstvo «IuSTON» [in Ukrainian].

26. Kozlovets, M. A. (2009). Fenomen natsionalnoi identychnosti: vyklyky hlobalizatsii [The phenomenon of national identity: the challenges of globalization]. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka [in Ukrainian].

27. Makarenko, S. (2012). Natsionalna identychnist yak skladova formuvannya Ya-kontseptsii osobystosti [National identity as a part of the formation of the Iconcept of personality]. Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav - Scientific notice of Lviv State University of Internal Affairs, 2, 345-354 [in Ukrainian].

28. Marcia, J.E. (1980). Identity in adolescence. Handbook of adolescent psychology. Ed. by J.Adelson. (p.213-231). N.Y.: John Willey [in English].

29. Morozova, E., & Ulko, E. (2008). Lokalnaya identychnost: formy aktualizatsii i typy [Local identity: forms of actualization and types]. POLITEKS – POLYTEX, 4 (4), 139-151[in Russian].

30. Movchan, P. (2015). Zmist poniattia «natsionalna identychnist»: teoretyko metodolohichniy aspekt [The meaning of "national identity": theoretical and methodological aspects]. Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience, 17, 103-107 [in Ukrainian].

31. Nahorna, L. (2002). Natsionalna identychnist v Ukraini [National identity in Ukraine]. K.: NANU; Instytut politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen [in Ukrainian].

32. Nahorna, L. (2002). Ukrainska etnonaciya: kryza identychnosti [The Ukrainian etnonatsiya : identity crisis]. I. F. Kuras (Eds.), Natsionalna intehtratsiia v polikulturnomu suspilstvi: ukrainskyi dosvid 1991 – 2000 rokiv – National integration in a multicultural society: the Ukrainian experience of 1991-2000. (pp. 37–52). K. : IPIEND NAN Ukrainy [in Ukrainian].

33. Nahorna, L. (2003). Poniattia «natsionalna identychnist» i «natsionalna ideia» v ukrainskomu terminolohichnomu prostori [The concept of "national identity" and "national idea" in the Ukrainian terminological space]. Politychnyi menedzhment – Political management, 2, 14-30 [in Ukrainian].

34. Nahorna, L. (2005). Identychnist natsionalna [National identity]. V. A. Smolii (Eds.), Entsyklopediia istorii Ukrainy – Encyclopedia of the Ukrainian History. (Vols. 3), (pp. 109-111). K.: V-vo "Naukova dumka". Retrieved from http://www.history.org.ua/?termin=Identychnist_nacionalna [in Ukrainian].

35. Nahorna, L. (2008). Rehionalna identychnist: ukrainskyi kontekst [Regional identity: Ukrainian context]. K. : IPIEND NAN Ukrainy [in Ukrainian].

36. Podil: Potensial do hromadotvorennia [Podil: Potential for community building]. (2018). Zvit za rezultatamy sotsiolohichnoho doslidzhennia – Report on the results of a sociological research. K.: HO «Khmarochos» [in Ukrainian].

37. Popova, M. F. (2017). Suchasni formy samovriaduvannia: teoretychni pidkhody ta praktyka v Ukraini [Modern forms of self-government: theoretical approaches and practice in Ukraine]. Evropský politický a právní diskurz – European political and law discourse, Vol.4 (3), 153–158 [in Ukrainian].

38. Potapchuk, T. (2012). Osnovni chynnyky profesiinoi samoidentyfikatsii ta samovyznachennia studentiv vyshchykh pedahohichnykh navchalnykh zakladiv [The main factors of professional self-identification and self-determination of students of higher pedagogical educational institutions]. Pedahohika i psykholohiia profesiinoi osvity – Pedagogy and psychology of vocational education, 6, 119-126. Retrieved from <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/24043/1/16-119-126.pdf> [in Ukrainian].

39. Riker, P. (1995). Germenevtika. Etika. Politika. Moskovskiye lektsii i intervyyu [Hermeneutics. Ethics. Politics. Moscow lectures and interviews]. M.: Medium [in Russian].

40. Rostetska, S. I. (2017). Rol symvolnoi polityky u formuvanni lokalnoi identychnosti [The role of symbolic politics in the formation of local identity].

Naukovyi zhurnal «Politykus» – Scientific journal “Politicus”, 3, 119-123 [in Ukrainian].

41. Serafini, T.E., & Adams G.R. (2006). Functions of identity: scale construction and validation. *Identity: an international journal of theory and research*, 2 (4). 361-389 [in English].

42. Serhiienko, E. (2019). Lokalna identychnist yak skladova rozvytku terytorialnoi hromady [Local identity as a component of territorial community development]. *Detsentralizatsiia vlady v Ukraini: otsyniuvannia rezultativ formuvannia ta rozvytku samodostatnykh hromad: monohrafiia – Decentralization of power in Ukraine: evaluation of results of formation and development of self-sufficient communities: monograph*. S. M. Serohin (Ed.). Dnipro : DRIDU NADU [in Ukrainian].

43. Shulga, N.A. (1996). *Etnicheskaya samoidentifikatsiia lichnosti* [Ethnic self-identification of a person]. K.: NADU [in Russian].

44. Smit, E. (1994). *Natsionalna identychnist* [National identity]. K.: Osnovy. Retrieved from <http://litopys.org.ua/smith/smi02.htm> [in Ukrainian].

45. Smith, Anthony D. (1991). *National identity*. Penguin Books [in English].

46. Stepyko, M. T. (2011). *Ukrainska identychnist: fenomen i zasady formuvannia* : monohrafiia [Ukrainian identity: phenomenon and principles of formation: monograph]. K.: NISD [in Ukrainian].

47. Tajfel, H., & Turner, J.C. (1986). *The social identity theory of intergroup behavior. Psychology of intergroup relations*. Chicago: Chicago University Press, (pp. 7–24) [in English].

48. Yevtushenko, O. (2009). *Derzhavna vlada i mistseve samovriaduvannia v politychnii systemi suspilstva* [State power and local self-government in the political system of Ukraine: theoretical aspect]. *Hileia (naukovyi visnyk): zbirnyk naukovykh prats - Gilea (scientific bulletin): a collection of scientific papers*, 22, 320–328 [in Ukrainian].

49. Yevtushenko, O. N., & Lushahina, T. V. (2017). *Rozvytok lokalnoi orhanizatsii vlady v Ukraini v umovakh detsentralizatsii: Yevropeyskyi dosvid ta ukrainskyi realii* [Institute of local government in Ukraine in terms of decentralization: the theoretical aspect]. *Issues In International Relations*, 12, 352-369 [in Ukrainian].

50. Yevtushenko, O. N., & Lushahina, T. V. (2020). *Obyednani terytorialni hromady Mykolaivskoi oblasti v umovakh detsentralizatsii: indykatory efektyvnosti* [Mykolaiv region and its united territorial communities in terms of decentralization: the indicators of efficiency]. *Public Administration*

and Regional Development, 8, 396-421. DOI <https://doi.org/10.34132/PARD2020.08.03>. [in Ukrainian]

51. Yevtushenko, O.N., Suslov M. M. (2020). Formuvannya i konstruiuvannya lokalnoi identychnosti terytorialnoi spilnoty v umovakh detsentralizatsii [Formation and construction of the local identity of the territorial community in the conditions of decentralization]. Mohylianski chytannia – 2020: dosvid ta tendentsii rozvytku suspilstva v Ukraini: hlobalnyi, natsionalnyi ta rehionalnyi aspekty - Mohyla Readings - 2020: experience and trends in society in Ukraine: global, national and regional aspects: Proceedings of the XXIII Ukrainian scientific & methodical conference (pp.1-3). Mykolaiv: Vyd-vo ChNU im. Petra Mohyly [in Ukrainian].

Відомості про авторів / Information about the Authors

Євтушенко Олександр Никифорович: Чорноморський національний університет імені Петра Могили: вул. 68 десантників 10, Миколаїв, 54003, Україна.

Aleksandr Yevtushenko: Petro Mohyla Black Sea National University: 68 Desantnykiv str. 10, Mykolaiv, 54003, Ukraine.

ORCID.ORG/ 0000-0002-5161-3312

E-mail: alnievt@ukr.net

Суслов Микола Миколайович: Чорноморський національний університет ім. Петра Могили: вул. 68 десантників 10, Миколаїв, 54003, Україна.

Mykola Suslov: Petro Mohyla Black Sea National University: 68 Desantnykiv str. 10, Mykolaiv, 54003, Ukraine.

ORCID.ORG/ 0000-0003-0595-237X

E-mail: Suslov20@ukr.net